

Сумський державний педагогічний університет імені А. С. Макаренка

Навчально-науковий інститут педагогіки і психології

Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету іноземної та слов'янської філології

Андрій КОВАЛЕНКО

«29» серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна педагогічна практика з української мови і літератури, зарубіжної літератури в середній школі

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка

спеціальність 014 Середня освіта (Українська мова і література)

освітньо-професійна програма

Середня освіта (Українська мова і література. Зарубіжна література)

Мова навчання

українська

Погоджено науково-методичною комісією

НН факультету іноземної та слов'янської філології

«30» серпня 2024 р.

Голова

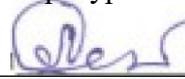
Громова Н. В., кандидат педагогічних наук, доцент

Суми 2024

Розробники: кандидат педагогічних наук, доцент кафедри української мови і літератури **Громова Н.В.**, доктор філологічних наук, професор **Горболіс Л.М.**, кандидат філологічних наук, доцент **Кириленко Н.І.**

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри української мови і літератури
(Протокол № 1 від «29» серпня 2024 р.)

Завідувач кафедри української мови і літератури

(підпис)

Семенов О.М.

(прізвище та ініціали)

ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (ПРАКТИКИ)

Таблиця 1

Опис навчальної дисципліни (практики) для студентів **денної/заочної форми** навчання галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література), Освітньо-професійної програми Середня освіта (Українська мова і література. Зарубіжна література)

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна/заочна форма навчання	01 Освіта /Педагогіка 014 Середня освіта (Українська мова і література) Бакалавр	Нормативна
		Рік навчання 3-й
Семестр 6-й		
Самостійна робота 90 год.		
Консультації год.		
Кількість годин/кредитів 90/3		Форма контролю: залік
ІНДЗ: немає		

ВСТУП

Практична підготовка є важливою складовою освітнього процесу в університеті та передбачає безперервність, наступність, систематичність і послідовність її проведення. Особливість практичної підготовки полягає в тому, що студенти-практиканти пізнають реальні умови професійної діяльності вчителя. Окрім того, у процесі практики здійснюється не лише перевірка теоретичної та практичної підготовленості студента, але й створюються умови для розкриття його потенційних можливостей як майбутнього творчого вчителя Нової української школи.

Навчальна педагогічна практика з української мови і літератури, англійської мови в середній школі є складовою частиною програми професійної підготовки та становлення майбутнього педагога. Вона проводиться у закладах загальної середньої освіти в 5-9 класах, є адаптаційною з огляду на перспективу створення умов з метою оволодіння студентами основними педагогічними вміннями та навичками і необхідною для осмислення майбутньої професії.

Основним завданням цього виду практики є поєднання теоретичної підготовки студентів з навчальних дисциплін циклу загальної підготовки та частково професійної підготовки з практичним застосуванням набутих знань для проведення навчальної та виховної роботи, навчання на робочому місці.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ

Мета навчальної педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури в середній школі – ознайомлення майбутніх вчителів української мови і літератури, зарубіжної літератури з особливостями практичної діяльності з обраного фаху, узагальнення, систематизація та закріплення теоретичних знань, умінь та навичок із дисциплін циклу загальної (Інформаційно-комунікаційні технології, Вікова фізіологія та здоров'я дитини) та професійної підготовки (Вступ до спеціальності, Основи інклюзивного навчання, Фахова українська мова, Сучасна українська літературна мова, Методика навчання української мови, Літературне краєзнавство, Вступ до літературознавства, Українська література, Українська література в контексті світової, Методика навчання української літератури, Антична література, Зарубіжна література, Методика навчання зарубіжної літератури), формування первинних загально-професійних та спеціальних умінь, необхідних для здійснення навчально-виховного процесу з української мови і літератури, зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти на засадах академічної доброчесності.

Завдання практичної підготовки пов'язані з підготовкою майбутніх учителів до реалізації трудових функцій, визначених Професійним стандартом «Вчитель закладу загальної середньої освіти» (2024 р.):

- 1) навчання здобувачів освіти предметів;
- 2) партнерська взаємодія з учасниками освітнього процесу;
- 3) участь в організації безпечного та здорового освітнього середовища;
- 4) провадження освітнього процесу;
- 5) безперервний професійний розвиток.

Підготовка майбутніх учителів до реалізації трудових функцій, передбачає формування та/або вдосконалення у майбутніх вчителів української мови і літератури та англійської мови мовно-комунікативної компетентності, предметно-методичної компетентності, інформаційно-цифрової компетентності, психологічної компетентності, емоційно-етичної компетентності, компетентності педагогічного партнерства, інклюзивної компетентності, здоров'язбережувальної компетентності, прогностичної компетентності, організаційної компетентності, оцінювально-аналітичної компетентності, здатності до навчання впродовж життя, необхідних для виконання трудових функцій на таких ціннісних орієнтирах: повага до особистості здобувача освіти й визнання пріоритету його зацікавлень, досвіду, власного вибору, прагнень, ставлення у визначенні мети та організації освітнього процесу, підтримка пізнавального інтересу й наполегливості; забезпечення рівного доступу до освіти кожного здобувача освіти без будь-яких форм дискримінації учасників освітнього процесу на засадах інклюзивності й безбар'єрності; формування нетерпимості до корупції, дотримання принципів академічної доброчесності у взаємодії учасників освітнього процесу та організації всіх видів навчальної діяльності;

становлення вільної особистості здобувача освіти, підтримка його самостійності, підприємливості, ініціативності, впевненості в собі; розуміння важливості розвитку мислення й пошанування істини; формування культури здорового способу життя здобувача освіти, створення умов для забезпечення його гармонійного фізичного та психічного розвитку, добробуту; створення безпечного, вільного від насильства й цькування освітнього середовища, у якому забезпечено атмосферу довіри; плекання в здобувачів освіти любові до рідного краю, відповідального ставлення до довкілля; утвердження людської гідності, чесності, милосердя, доброти, справедливості, співпереживання, взаємоповаги і взаємодопомоги, поваги до прав і свобод людини, здатності до конструктивної взаємодії здобувачів освіти між собою та з дорослими; формування в здобувачів освіти, громадянської активності та стійкості, патріотизму, поваги до культурних цінностей українського народу, його історико-культурного надбання і традицій, державної мови; формування української національної та громадянської ідентичності, готовності до захисту незалежності й територіальної цілісності України, конституційних засад державного ладу, національних інтересів і суспільно-державних (національних) цінностей України; формування готовності здобувачів освіти виявляти свою громадянську позицію, що передбачає вміння аналізувати суспільне життя й ідентифікувати себе з українською нацією, суспільством, обстоювати права й свободи українського народу, готовності бути залученими до діяльності у сфері безпеки та оборони України.

ЗАГАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, СПЕЦІАЛЬНІ КОМПЕТЕНТНОСТІ, РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах середньої освіти.
Загальні компетентності (ЗК)	<p>ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні (громадянська компетентність).</p> <p>ЗК 2. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціальна компетентність).</p> <p>ЗК 3. Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).</p> <p>ЗК 4. Здатність діяти автономно, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності і відповідати за їх виконання, діяти відповідально і свідомо на основі чинного законодавства та</p>

	<p>етичних міркувань (лідерська компетентність).</p> <p>ЗК 5. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості (підприємницька компетентність).</p> <p>ЗК 7. Здатність до освіти протягом життя.</p>
<p>Професійні (фахові) компетентності спеціальності (ПК)</p>	<p>ПК 1. Мовно-комунікативна компетентність як здатність забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою, застосовувати когнітивно-дискурсивні вміння у створенні зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і писемній формах, формувати і розвивати мовно-комунікативні уміння та навички учнів; використовувати знання іноземної мови в освітній і професійній діяльності в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 2. Предметно-методична компетентність як здатність : моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання учнів; формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та вміння, спільні для всіх компетентностей; здійснювати інтегроване навчання учнів; добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку учнів; розвивати в учнів критичне мислення; здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу; формувати ціннісні ставлення в учнів.</p> <p>ПК 3. Інформаційно-цифрова компетентність як здатність: орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси; використовувати цифрові технології в освітньому процесі;</p> <p>ПК 7. Інклюзивна компетентність як здатність: створювати умови, що забезпечують функціонування інклюзивного освітнього середовища; до педагогічної підтримки осіб з особливими освітніми потребами; забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.</p> <p>ПК 8. Здоров'язбережувальна компетентність як здатність: організувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу; здійснювати профілактично-просвітницьку роботу з учнями та іншими учасниками освітнього процесу щодо безпеки життєдіяльності, санітарії та гігієни; формувати в учнів культуру здорового та безпечного життя; зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності; надавати домедичну допомогу учасникам освітнього процесу.</p> <p>ПК 9. Проектувальна компетентність як здатність проектувати осередки навчання, виховання і розвитку учнів.</p> <p>ПК 12. Оцінювально-аналітична компетентність як здатність: здійснювати оцінювання результатів навчання учнів; аналізувати результати навчання учнів; забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювання результатів навчання учнів.</p> <p>ПК 13. Інноваційна компетентність як здатність: застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі; використовувати</p>

	інновації у професійній діяльності; застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності; здатність до навчання впродовж життя: визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя; взаємодіяти з іншими вчителями на засадах партнерства та підтримки (у рамках наставництва, супервізії тощо), дотримуючись принципів професійної етики; здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.
--	---

Результати навчання за дисципліною базуються на програмних результатах навчання, визначених відповідною освітньою програмою, є достатніми для успішного здійснення професійної діяльності, компетентного вирішення навчальних завдань.

Програмні результати навчання	
Знання	<p>ПРЗ 1. Концептуальні наукові та практичні знання в галузях мовознавства та літературознавства, педагогіки й методики середньої освіти, критичне осмислення теорій, принципів, методів і понять у сфері навчання в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПРЗ 2. Знати й розуміти основні лінії шкільного курсу української мови та літератури, зарубіжної літератури.</p> <p>ПРЗ 9. Знати й розуміти сучасні філологічні та дидактичні засади навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури, мовні норми, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті.</p> <p>ПРЗ 10. Знати провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні, специфіку його перебігу в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів, творів української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою.</p>
Уміння	<p>ПРУ 1. Когнітивні та практичні уміння/навички знати, розуміти і демонструвати здатність реалізувати теоретичні й методичні засади навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури в базовій школі в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПРУ 9. Когнітивні та практичні уміння/навички пояснювати особливості розвитку української та зарубіжної літератури, специфіку розвитку літературного процесу в Україні в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів, твори української класики й сучасності у взаємозв'язках зі світовою літературою й культурою, порівнювати мовні й літературні факти, явища, узагальнювати, визначати їхні подібності й відмінності, фахово оперувати українознавчими поняттями.</p>
Комунікація	<p>ПРК 1. Здатність до збору, інтерпретації та застосування даних у професійному середовищі.</p> <p>ПРК 3. Здатність до ефективної комунікації в процесі навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури, спілкування</p>

	з професійних питань усно та письмово.
Автономія і відповідальність	ПРА 2. Спроможність керувати проектами через генерування нових ідей для вирішення складних спеціалізованих завдань і проблем професійної діяльності з урахуванням набутих знань з предметної галузі.

ЗМІСТ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Зміст навчальної педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури в середній школі визначається відповідно до загальної **мети** навчальної педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури в середній школі, яка полягає в ознайомленні майбутніх вчителів української мови і літератури, зарубіжної літератури з особливостями практичної діяльності з обраного фаху, узагальнення, систематизація та закріплення теоретичних знань, умінь та навичок із дисциплін циклу загальної та професійної підготовки, формування первинних загально-професійних та спеціальних умінь, необхідних для здійснення навчально-виховного процесу з української мови і літератури, зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти на засадах академічної доброчесності.

У ході навчальної педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури в середній школі студенти/студентки вчать:

1) кваліфіковано застосовувати у фрагментах уроків з української мови і літератури, зарубіжної літератури сучасні принципи, методи, прийоми і засоби навчання чотирьох видів мовленнєвої діяльності у рецепції, продукції та інтеракції усно та письмово на основі партнерської конструктивної й безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу, забезпечуючи в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного здобувача освіти з урахуванням вікових та інших індивідуальних особливостей, формуючи мотивацію здобувачів освіти й організовуючи їхню пізнавальну діяльність;

2) формувати і розвивати у здобувачів освіти ключові компетентності й наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти, на основі фрагментів уроків української мови і літератури, зарубіжної літератури;

3) вирішувати завдання морального, культурно-естетичного, трудового виховання учнів засобами рідної мови, української та зарубіжної літератур з урахуванням особливостей ступеня навчання та формувати в здобувачів освіти ціннісні ставлення у фрагментах уроків української мови і літератури, зарубіжної літератури;

4) прогнозувати шляхи формування і розвитку інтелектуальної та емоційної сфер особистості учня, його пізнавальних і розумових здібностей у процесі вивчення рідної мови, української та зарубіжної літератури, демонструючи здатність усвідомлювати особисті відчуття почуття, емоції, потреби та емоційні стани інших учасників освітнього процесу та керуючи власними емоційними станами;

5) допомагати учням у фрагментах уроків української мови і літератури, зарубіжної літератури в оволодінні вміннями вчитися, розширювати свій світогляд, пізнавати себе на основі розвитку спроможності здобувачів освіти до самооцінювання і взаємооцінювання результатів навчання;

б) аналізувати свою професійну діяльність і результати навчальної діяльності учнів у фрагментах уроків української мови і літератури, зарубіжної літератури, добирати підручники та посібники для проведення фрагментів уроків української мови і літератури, зарубіжної літератури, прогнозувати труднощі засвоєння учнями мовного / мовленнєвого матеріалу у фрагментах уроків української мови і літератури, зарубіжної літератури та труднощі оволодіння мовленнєвою діяльністю, аналізувати та узагальнювати досвід інших вчителів, здійснювати критичний аналіз сучасних підручників і навчально-методичних комплексів з української мови і літератури, зарубіжної літератури; працювати зі спеціальною науково-методичною літературою, орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею в професійній діяльності з метою забезпечення безперервного професійного розвитку на основі навчання впродовж життя;

7) у провадженні освітнього процесу прогнозувати, планувати і творчо конструювати навчально-виховний процес навчання конкретного матеріалу у фрагментах уроків української мови і літератури, зарубіжної літератури з урахуванням особливостей ступеня навчання; планувати навчально-комунікативну діяльність учнів у фрагментах уроків та в позакласній роботі з української мови і літератури, зарубіжної літератури у створених вчителями української мови і літератури, зарубіжної літератури осередках навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти, здійснювати у комплексі різні види індивідуалізації навчання у фрагментах уроків української мови і літератури, зарубіжної літератури;

8) у провадженні освітнього процесу організувати процес навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти у фрагментах уроків української мови і літератури, зарубіжної літератури та організувати різні види й форми навчальної та пізнавальної діяльності здобувачів освіти у безпечному та здоровому освітньому середовищі, добирати і використовувати у фрагментах уроків української мови і літератури, зарубіжної літератури сучасні й ефективні методики і технології навчання, виховання й розвитку здобувачів освіти, реалізовувати плани фрагментів уроків української мови і літератури, зарубіжної літератури та позакласних заходів з урахуванням особливостей ступеня навчання, творчо розв'язувати методичні завдання у процесі навчання і виховання у фрагментах уроків української мови і літератури, зарубіжної літератури з урахуванням провідних характеристик учнів певного навчального закладу, вносити до планів-конспектів фрагментів уроків української мови і літератури, зарубіжної літератури методично правильні корективи з метою досягнення бажаного результату, виходячи з цілей навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури в ЗЗСО,

використовувати цифрові технології у фрагментах уроків української мови і літератури, зарубіжної літератури, а за потреби створювати їх;

9) використовувати гуманістичний потенціал дисциплін «Українська мова», «Українська література», «Зарубіжна література» для формування духовного світу юного покоління України;

10) навчатися впродовж життя і вдосконалювати з високим рівнем автономності набуто під час навчання кваліфікацію.

У результаті навчальної педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури в середній школі студенти/студентки демонструють здатність:

1) практично використовувати знання закономірностей розвитку особистості, вікових особливостей учнів, їхньої психології у процесі підготовки та проведення фрагментів уроків української мови і літератури, зарубіжної літератури у ЗЗСО;

2) застосовувати знання та розуміти принципів, форм, сучасних методів, методичних прийомів навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти;

3) застосовувати знання та розуміння особливостей навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури різних груп учнів, застосування індивідуалізації навчання, організації освітнього процесу з урахуванням особливих потреб учнів;

4) застосовувати знання та демонструвати розуміння сучасних психолінгвістичних, філологічних і дидактичних засад навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури, особливостей формування навичок і вмінь, використання мовних одиниць у певному контексті;

5) застосовувати знання, демонструвати розуміння та здатність реалізовувати теоретичні й методичні засади навчання української мови і літератури, зарубіжної літератури на рівні базової середньої освіти;

б) демонструвати обізнаність із елементами теоретичного й експериментального освітнього дослідження та методами їхньої реалізації у навчанні української мови і літератури, зарубіжної літератури.

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Навчальна педагогічна практика з української мови і літератури, зарубіжної літератури в середній школі відбувається протягом двох тижнів.

Базами навчальної педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури в середній школі є заклади загальної середньої освіти ЗЗСО (базовий) рівень повної загальної середньої освіти (5-9 класи).

Проведенню практики передують настановна конференція, на якій обговорюється зміст практики, вимоги до студентів-практикантів, даються завдання та методичні рекомендації **викладачів-методистів** кафебри української мови і літератури.

Керівник практики призначається з числа провідних викладачів кафедри української мови і літератури.

Керівник практики здійснює безпосереднє навчально-методичне керівництво виробничою практикою студентів:

- 1) складає робочу програму практики;
- 2) розробляє методичну документацію з питань практики та надає допомогу викладачам-методистам;
- 3) забезпечує організацію і проведення практики зі спеціальності;
- 4) узгоджує бази проходження практики з завідувачем відділу практики університету;
- 5) згідно з угодами, укладеними між університетом і базовими закладами та відношеннями щодо проведення практики, проводить розподіл методистів та студентів-практикантів;
- 6) готує проект наказу з практики;
- 7) забезпечує організацію і проведення настановних та підсумкових конференцій, захисту результатів практики;
- 8) ознайомлює студентів/студенток із завданням і змістом, звітністю і критеріями оцінювання результатів практики;
- 9) здійснює загальний контроль за виконанням студентами-практикантами завдань практики і правил внутрішнього трудового розпорядку базового закладу;
- 10) приймає залік із практики і виставляє підсумкову оцінку;
- 11) вивчає й узагальнює передовий досвід організації та проведення практики;
- 12) подає завідувачу відділу практики звіт про проведення практики із зауваженнями і пропозиціями щодо подальшого вдосконалення та організації її проведення.

На першому тижні студентки/студентки знайомляться з керівництвом школи, підписують повідомлення про прибуття на практику, знайомляться з вчителями української мови, української літератури, зарубіжної літератури, ознайомлюються з планами роботи вчителів української мови, української літератури та зарубіжної літератури, знайомляться з учнями, про що робиться запис у щоденнику практики, повідомляють про прибуття на практику методистів, складають та погоджують індивідуальний план студента-практиканта, складають свій розклад. У межах навчально-виховної роботи складають/беруть на ознайомлення тематичний план уроків на період педагогічної практики, відвідують уроки вчителів української мови, української літератури, зарубіжної літератури за розкладом (у кількості не менше 6 уроків) та проводять методичний аналіз уроків та/або здійснюють рефлексію та заповнюють бланки спостереження, надають зворотній зв'язок до уроку або його фрагменту. Для організації знайомства з класом обирають ігри та розробляють фрагмент уроку. Розробляють плани-конспекти фрагментів уроків української мови, української літератури, зарубіжної літератури з врахуванням інформації щодо класу та уроку, готують засоби та матеріали для проведення перших фрагментів уроків та

здійснюють самоаналіз на основі рефлексії результатів фрагменту уроку. У межах науково-дослідницької роботи методичного напрямку проводять методичний аналіз мовного матеріалу підручників з української мови, української літератури, зарубіжної літератури, за якими працює закріплений клас, з метою виявлення можливих труднощів його засвоєння. Вивчають та аналізують науково-методичну літературу за визначеним переліком джерел для ознайомлення, вивчають та узагальнюють досвід роботи вчителів української мови, української літератури та зарубіжної літератури за місцем проходження практики та шляхом відвідування науково-методичних семінарів, вебінарів, конференцій, на яких вчителі представляють позитивний досвід роботи. Відвідують зустрічі та консультації з методистом/груповим методистом (за потребою). На завершальному етапі практики готують звіт про результати педагогічної практики та звітні матеріали, здають звітну документацію курівнику практики, проходять опитування онлайн «Зворотній зв'язок щодо особливостей проходження навчальної педагогічної практики», беруть участь в обговоренні результатів навчальної педагогічної практики.

ФОРМИ І МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Навчальним планом передбачено диференційований залік з педагогічної практики студентів III курсу. Бали у атестаційний виставляють методисти з української мови, української літератури, зарубіжної літератури, вчителі-предметники. Підсумкову оцінку у залікову книжку (розділ «Педагогічна практика») на основі критеріїв оцінювання, аналізу звітної документації, власних спостережень, оцінок вчителів-предметників та звіту студентів на підсумковій конференції з навчальної педагогічної практики з української мови і літератур, зарубіжної літератури в середній школі виставляє керівник практики.

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ ТА ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

Звітна документація за завданнями **навчальної педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури в середній школі** визначається робочою програмою практики та включає:

- 1) індивідуальний план студента-практиканта;
- 2) характеристика з місця проходження практики з підписами вчителів української мови, української літератури, зарубіжної літератури та директора школи із мокрою печаткою;
- 3) щоденник практики із відомостями щодо сукупності набутих нових загальних та професійних компетентностей, отриманих студентом у результаті практичної підготовки та записами щодо змісту роботи на початковому етапі педагогічної практики; навчально-виховної роботи з української мови і літератури, зарубіжної літератури; позакласної роботи з української мови і літератури, зарубіжної літератури та/або з відомостями про проведення профорієнтаційних заходів; науково-дослідницької роботи

психолого-педагогічного та методичного напрямку з української мови і літератури, зарубіжної літератури; завершального етапу практики для виставлення оцінки з української мови і літератури, зарубіжної літератури;

4) атестаційний лист;

5) звіт про результати навчальної педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури в середній школі із зазначенням кількісних та якісних результатів навчальної педагогічної практики за наступними пунктами: початковий етап педагогічної практики; навчально-виховна робота з української мови і літератури, зарубіжної літератури; науково-дослідницька робота методичного напрямку на уроці української мови, української літератури, зарубіжної літератури; завершальний етап практики; висновки / примітки / зауваження / пропозиції щодо вдосконалення організації початкової педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури в середній школі;

6) методичний аналіз відвіданих уроків вчителів української мови, української літератури, зарубіжної літератури та їх методичні аналізи на основі педагогічної рефлексії у кількості не менше шести;

7) фрагменти планів-конспектів, розроблених уроків відповідно до індивідуального плану;

8) контрольні листки оцінювання фрагментів уроків та розробленого роздаткового матеріалу;

9) власні розроблені наочні матеріали у відповідності до досліджуваної методичної проблеми тощо.

Документація, що підтверджує виконання науково-дослідницької роботи методичного напрямку (тези доповіді / доповідь про результати своєї науково-дослідної діяльності методичного напрямку; сертифікат учасника науково-методичного семінару з методичних проблем/студентської конференції) подається за наявності.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

У процесі виконання завдань навчальної педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури в середній школі студенти мають дотримуватись ст. 36 Закону України «Про освіту» та Кодексу Академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка.

Відповідно до Кодексу Академічної доброчесності учасники освітнього процесу повинні: діяти у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики; самостійно виконувати навчальні завдання; коректно посилатися на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей; надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної, наукової, творчої діяльності; усвідомлювати значущість норм академічної доброчесності, оцінювати приклади людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності;

давати моральну оцінку власним вчинкам, співвідносити їх із моральними та професійними нормами.

(«Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у освітньо-науковій діяльності Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка», що ухвалене рішенням вченої ради університету протокол № 12 від 18 червня 2020 року https://sspu.edu.ua/images/2020/doc/polozhennya_pro_sistemu_zabezpechennya_a_d_2866f.pdf).

Дотримання академічної доброчесності передбачає:

- 1) посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- 2) дотримання норм законодавства про авторське право;
- 3) надання достовірної інформації про результати досліджень та власну науково-педагогічну діяльність.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- 1) самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів;
- 2) посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- 3) дотримання норм законодавства про авторське право;
- 4) надання достовірної інформації про результати власної навчальної й наукової діяльності.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Основні показники діяльності здобувачів вищої освіти, що враховуються при оцінці результатів практичної підготовки:

- 1) повнота та якість виконання Індивідуального плану практичної підготовки;
- 2) ставлення до професійної діяльності;
- 3) повнота та правильність оформлення звітної документації;
- 4) характеристика та оцінка діяльності методистами практики та фахівцями бази практики;
- 5) сукупність загальних та професійних компетентностей, отриманих студентом у результаті навчальної практичної підготовки та відображених у звітній документації;
- 6) своєчасність подання звітної документації.

При оцінюванні також враховується:

- 1) сумлінне виконання студентом вимог програми навчальної педагогічної практики, обов'язків студента-практиканта;
- 2) дотримання студентом правил внутрішнього розпорядку закладу загальної середньої освіти;
- 3) відсутність зауважень дисциплінарного характеру;
- 4) участь у проведенні підсумкової конференції.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ

(вони мають чітко перегукуватися з тим, що мають робити студенти на уроках)

Тоді питання: чи мають щось оцінювати вчителі-предметники, що саме?)

Критерії оцінювання виробничої педагогічної практики

Оцінка «відмінно» (90 – 100 балів, А) ставиться за сумлінне виконання програми проходження навчальної педагогічної практики з української мови і літератури, зарубіжної літератури студентам, які:

- одержали інструктаж на настановній конференції;
- вчасно прибули до бази практики;
- сумлінно виконували обов'язки; дотримувалися принципів академічної доброчесності;
- проводили уроки, фрагменти уроків на високому науково-методичному рівні;
- продемонстрували вміння працювати з мовним та літературознавчим матеріалом;
- апробували раціональні форми роботи на уроках;
- застосовували ефективні методи і прийоми роботи на уроках;
- вивчили учнівський колектив;
- ознайомилися з досвідом роботи вчителів-словесників ЗЗСО;
- продемонстрували високий рівень сформованості загальних та професійних компетентностей;
- якісно підготували та вчасно подали на перевірку звітну документацію з педпрактики.

Оцінка «добре» (82 – 89 балів, В) ставиться за виконання програми проходження навчальної педагогічної практики студентам, які:

- сумлінно виконували обов'язки студентів-практикантів;
- одержали інструктаж на настановній конференції;
- вчасно прибули до виробничої бази практики; дотримувалися принципів академічної доброчесності;
- проводили уроки, фрагменти уроків на достатньому науково-методичному рівні;
- більшість уроків оцінені вчителями та методистами на «добре»;
- намагалися апробувати раціональні форми роботи на уроках;
- застосовували ефективні методи і прийоми роботи на уроках;
- вивчили учнівський колектив;
- продемонстрували достатньо високий рівень сформованості загальних та професійних компетентностей;
- ознайомилися з досвідом роботи кращих учителів-словесників навчального закладу.
- підготували та вчасно подали на перевірку звітну документацію з педпрактики.

Оцінка «добре» (74 – 81 бал, С) ставиться за виконання програми проходження навчальної педагогічної практики студентам, які:

- належно виконували обов'язки практикантів;
- одержали інструктаж на настановній конференції;
- вчасно прибули до виробничої бази практики; дотримувалися принципів академічної доброчесності;
- проводили уроки на достатньому науково-методичному рівні;
- намагалися апробувати раціональні форми роботи на уроках;
- застосовували різноманітні методи і прийоми роботи на уроках;
- вивчили учнівський колектив;
- продемонстрували достатній рівень сформованості загальних та професійних компетентностей;
- мали незначні зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з педпрактики.

Оцінка «задовільно» (64 – 73 бали, Д) ставиться за виконання програми проходження навчальної педагогічної практики студентам, які:

- виконували обов'язки практикантів із зауваженнями;
- присутність у навчальному закладі була епізодичною;
- проводили уроки на низькому науково-методичному рівні;
- більшість занять оцінені вчителями та методистами на «задовільно»;
- продемонстрували слабкі вміння працювати з мовознавчим матеріалом та текстом художнього твору;
- епізодично використовували різноманітні форми роботи на уроках;
- недостатньо вивчили учнівський колектив;
- могли бути відсутніми на настановній та підсумковій конференціях;
- продемонстрували низький рівень сформованості загальних та професійних компетентностей;
- мають суттєві зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з педпрактики.

Оцінка «задовільно» (60 – 63 бали, Е) ставиться за виконання програми проходження навчальної педагогічної практики студентам, які:

- виконували обов'язки практикантів із зауваженнями;
- присутність у навчальному закладі була епізодичною (у дні проведення уроків);
- проводили уроки на низькому науково-методичному рівні;
- продемонстрували низький рівень уміння працювати з мовознавчим матеріалом та текстом художнього твору;
- епізодично використовували різноманітні форми роботи на уроках;
- недостатньо вивчили учнівський колектив;
- були відсутніми на настановній та підсумковій конференціях;
- продемонстрували дуже низький рівень сформованості загальних та професійних компетентностей;
- мають суттєві зауваження щодо якісного оформлення та подання на перевірку звітної документації з педпрактики.

Педагогічна практика **оцінюється «незадовільно» (35 – 59 балів, FX)**, якщо студент-практикант не виконав програми навчальної педагогічної практики. При отриманні незадовільної оцінки за практику студент зобов'язаний пройти її повторно у визначений відповідальним методистом і вільний від занять в університеті час.

**Шкала оцінювання: національна та ECTS
(залік)**

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82 - 89	B	добре	
74 - 81	C		
64 - 73	D	задовільно	
60 - 63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	незараховано з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	незараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

ДОДАТКИ

Рекомендовані джерела інформації (основні)

1. Денищич Т. А., Косарева Г.С. Педагогічна практика: зміст, організація, проблемні аспекти формування педагогічної майстерності : посібник для студентів галузі знань 03 «Гуманітарні науки», спеціальність 035 «Філологія (українська)». Миколаїв: Вид-во ЧНУ ім. Петра Могили, 2017. 84 с.
2. Кучерук О.А. Система методів навчання української мови в основній школі: теорія і практика : [монографія]. Житомир: Видавництво ЖДУ імені І. Франка, 2011. 420 с.
3. Нова українська школа: поради для вчителя / за заг. ред.. Н.М. Бібік. Київ: Літера ЛТД, 2019. 208 с.
4. Омельчук С. Сучасна українська лінгводидактика : норми і термінології і мовна практика фахівців : монографія. Київ: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2019. 356 с.
5. Остапенко Н. М. Технологія сучасного уроку рідної мови : навч. посіб / Н.М. Остапенко, Т. В. Симоненко, В. М. Руденко. К. : ВЦ «Академія», 2016. 248 с.
6. Практикум з методики навчання іноземних мов і культур у загальноосвітніх навчальних закладах : англ. мова, нім. мова, франц. мова, ісп. мова: навчальний посібник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів / Бігич О. Б., Бориско Н. Ф., Борецька Г. Е. та ін./ за редакцією Ніколаєвої С. Ю. Ірпінь : Видавець Романенко Л. Л., 2016. 398 с.
7. Семенов О.М., Вовк М.П., Дятленко Т., Громова Н. Фахова практика майбутнього вчителя-філолога: навч. посіб. / Семенов О., Вовк М., Дятленко Т., Громова Н. Київ: Талком, 2021. 378 с.
8. Словник-довідник з української лінгводидактики : навч. посіб. / Кол. авторів за ред. М. І. Пентиліук К. : Ленвіт, 2015. 320 с.
9. Методика навчання української мови. Термінологічний словник» / Кол. авторів за ред. Олени Горошкіної. Словник-довідник. [Електронне видання]. – Київ: Видавничий дім «Освіта», 2024. 150 с.
10. ДОРОЖНЯ КАРТА учителя/вчительки мовно-літературної галузі: інструментарій оцінювання (для 5-7 та 8-11 класів закладів загальної середньої освіти з навчанням мовами національних меншин)/ Т.Гнаткович, О.Котусенко, О.Опачко - Ужгород: Закарпатський інститут післядипломної педагогічної освіти, 2024. - 60 с.
11. Подолання освітніх втрат з української мови та літератури в 5-11 класах. Методичні рекомендації та приклади уроків. Київ, 2023. 57 с.

Шкільні програми та підручники з української мови

1. Українська мова. 5-6 класи : модельна навчальна програма для закладів загальної середньої освіти (авт. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М.) Київ,

2021. 53 с. URL: <https://cutt.ly/eO7kmxv>

2. Українська мова. 5-6 класи : модельна навчальна програма для закладів загальної середньої освіти (авт. Заболотний О.В., Заболотний В.В., Лавринчук В.П., Плівачук К.В., Попова Т.Д.) Київ, 2021. 63 с. URL: <https://cutt.ly/AO7kEEG>

3. Перелік навчальних програм, підручників та навчально-методичних посібників, рекомендованих МОН України для використання в 5-11 класах закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою. URL: <https://docs.google.com/spreadsheets/d/16NyRYEKgeQ4T5BE68La-s2gn0q2MPyIWSWx-Vdw-zmA/edit?gid=337295027#gid=337295027>

4. Перелік підручників, рекомендованих МОН України для використання в 5 класі закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/5-klas-nush/movno-literaturna-galuz/nshomovna-osvta/>

5. Перелік підручників, рекомендованих МОН України для використання в 6 класі закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/6-klas-nush/movno-literaturna-galuz/nshomovna-osvta/>

6. Перелік підручників, рекомендованих МОН України для використання в 7 класі закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/7-klas-nush/movno-literaturna-galuz/nshomovna-osvta/>

7. Перелік підручників, рекомендованих МОН України для використання в 8 класі закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/8-klas-nush/movno-literaturna-galuz/nshomovna-osvta/>

8. Перелік підручників, рекомендованих МОН України для використання в 9 класі закладів загальної середньої освіти з навчанням українською мовою. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/9-klas-nush/movno-literaturna-galuz/nshomovna-osvta/>

Модельні навчальні програми та підручники з зарубіжної літератури

1. Зарубіжна література. Модельні програми 5–9 класів НУШ. URL: <https://osvita.ua/school/program/program-5-9/83184/>

2. Модельна навчальна програма «Зарубіжна література. 5–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (у редакції 2023 року) (автори Ніколенко О. М., Ісаєва О. О., Клименко Ж. В., Мацевко-Бекерська Л. В., Юлдашева Л. П., Рудніцька Н. П., Туряниця В. Г., Тіхоненко С. О., Вітко М. І., Джангобекова Т. А.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 10 жовтня 2023 року № 1226). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/Zar.lit.5-9-kl.Nikolenko.ta.in.28.12.2023.pdf>

3. Модельна навчальна програма «Зарубіжна література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (у редакції 2023 року) (авт. Волощук Є. В.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 10 жовтня 2023 року № 1226). URL:

<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/27.11.2023/Zar.lit.5-6-kl.Voloshchuk.27.11.2023.pdf>

4. Модельна навчальна програма «Зарубіжна література. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Волощук Є. В., Слободянюк О. М.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 16 серпня 2023 року № 1001). URL:

<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/16.08.2023/Zarubizhna.literatura.7-9%20kl.Voloshchuk.ta.in.23.08.2023.pdf>

5. Модельна навчальна програма «Зарубіжна література. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (у редакції 2023 року) (авт. Богданець-Білокаленко Н. І., Снегірєва В. В., Фідкевич О. Л.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 10 жовтня 2023 року № 1226). URL:

<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/27.11.2023/Zar.lit.5-6.kl.Bohdanets-Biloskalenko.ta.in.27.11.2023.pdf>

6. Модельна навчальна програма «Зарубіжна література. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Снегірєва В.В., Бушакова О.В., Горобченко І.В., Каєнко О.В.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883). URL:

<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/Zarubizhna.literatura.7-9%20kl.Snyehirova.ta.in.26.07.2023.pdf>

7. Модельна навчальна програма «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (у редакції 2023 року) (автори: Яценко Т. О., Тригуб І. А.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 10 жовтня 2023 року № 1226). URL:

<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/27.11.2023/Intehr.kurs.lit.ukr.ta.zar.5-6.kl.Yatsenko.ta.in.27.11.2023.pdf>

8. Модельна навчальна програма «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Чумарна М. І., Пастушенко Н. М.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 20 лютого 2023 року № 184). URL:

<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/20.02.2023/Intehr.kurs.lit.ukr.ta.zar.5-6.kl.Chumarna.M.I.Pastushenko.N.M.ta.in.20.02.2023.pdf>

[5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/27.11.2023/Intehr.kurs.lit.ukr.ta.zar.5-6-kl.Chumarna.Pastushenko.27.11.2023.pdf](https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/27.11.2023/Intehr.kurs.lit.ukr.ta.zar.5-6-kl.Chumarna.Pastushenko.27.11.2023.pdf)

9. Модельна навчальна програма «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Ніколенко О.М., Мацевко-Бекерська Л.В., Качак Т.Б., Богосвятська А.-М.І., Рудніцька Н.П., Туряниця В.Г.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/Intehrovanyy.kurs.literatur-ukrayinskoyi.ta.zarubizhnoyi-7-9.kl.Nikolenko.ta.in.26.07.2023.pdf>

10. Модельна навчальна програма «Інтегрований курс літератур (української та зарубіжної). 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Таміла Яценко, Василь Пахаренко, Ірина Тригуб, Олеся Слижук) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 24.12.2024 року № 1787). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2024/Model.navch.prohr.5-9.klas-2024/31-12-2024/intehrovanyy-kurs-literatur-ukr-ta-zarubizhn-7-9-kl-yatsenko-ta-in-31-12-2024.pdf>

11. Модельна навчальна програма "Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 5-6 класи" для закладів загальної середньої освіти (авт. Старагіна І.П., Новосьолова В.І., Терещенко В.М., Романенко Ю.О., Блажко М.Б., Ткач П.Б., Панченков А.О., Волошенюк О.В.) Рекомендовано Міністерством освіти і науки України Наказ Міністерства освіти і науки України від 12.07.2021 № 795 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 29.09.2021 № 1031). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Intehr.movn-lit.kurs-ukr.mova.ukr.ta.zar.lit.5-6.kl.Starahina.ta.in.04.10.pdf>

12. Модельна навчальна програма «Інтегрований мовно-літературний курс (українська мова, українська та зарубіжні літератури). 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори Старагіна І. П., Новосьолова В. І., Терещенко В. М., Романенко Ю. О., Блажко М. Б., Ткач П. Б., Панченков А. О.) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 16 серпня 2023 року № 1001). URL: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/16.08.2023/Intehrovanyy.movno-literaturnyy.kurs-ukrmova.ukr.ta.zarub.literatury.7-9.kl.Starahina.ta.in.16.08.2023.pdf>

13. Підручники. 5 клас. Зарубіжна література. URL: <https://shkola.in.ua/pidruchnyky/5-klas/zarubizhna-literatura/>

14. Підручники. 6 клас. Зарубіжна література. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/6klas/zarubizhna6/>

15. Підручники. 7 клас. Зарубіжна література. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/7klas/zarubizhna7/>
16. Підручники. 8 клас. Зарубіжна література. URL: <https://pidruchnyk.com.ua/8klas/zarubizhna8/>
17. Підручники. 9 клас. Зарубіжна література. URL: <https://shkola.in.ua/pidruchnyky/9-klas/zarubizhna-literatura/>

Модельні навчальні програми та підручники з української літератури

ДЕРЖАВНИЙ СТАНДАРТ БАЗОВОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ
<https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinskashkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>

Про інструктивно-методичні рекомендації щодо викладання навчальних предметів / інтегрованих курсів у закладах загальної середньої освіти у 2025/2026 навчальному році <https://mon.gov.ua/npa/pro-instruktyvno-metodychni-rekomendatsii-shchodovykladannia-navchalnykh-predmetiv-intehrovanykh-kursiv-u-zakladakh-zahalnoiserednoi-osvity-u-20252026-navchalnomu-rotsi>

Програма з української літератури для 5–9 класів За вимогами Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (2011)
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/onovlennya-12-2017/na-sajt-ukrayinska-literatura-5-9-z-chervonimdoc-2.pdf> .

Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/npa/prozatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>
<https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-profstandart-vchitelya-pochatkovihklasiv-vchitelya-zakladu-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i-vchitelya-z-pochatkovoyiosviti>

МОДЕЛЬНІ НАВЧАЛЬНІ ПРОГРАМИ ДЛЯ 5-6, 7-9 класів:
<https://osvita.ua/school/program/program-5-9/83182/>

Аналіз стану шкільної літературної освіти в умовах НУШ. Стратегії реалізації рішень виявлених проблем. <https://www.orioncentr.com.ua/metodychna-chitalna/242-school-literatureeducation-nus-ideas-vasyl-shulyar>

PISA: читацька грамотність / уклад. Т. С. Вакуленко, С. В. Ломакович, В. М. Терещенко. К. : УЦОЯО, 2017. 123 с.

Бабійчук Т. Сучасна українська література: імена, теми, інтерпретація // Українська мова і література в школах України. 2018. № 12. С. 21-28.

Бондаренко Юрій Загальна модель шкільного навчання української літератури : монографія. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2017. 392 с

Білоус П.В. Вступ до літературознавства : навч. посіб. для самостійної роботи студента / П.В. Білоус, Г.Д. Левченко. К. : ВЦ «Академія», 2012. 364с.

Володимир Гладишев, Василь Шуляр БІБЛІОТЕРАПЕВТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ЛІТЕРАТУРНИХ ТВОРІВ
<https://september.moippo.mk.ua/index.php/sept/article/view/183/171>

Градовський А. В. Українська палітра на європейському тлі: формування у майбутніх учителів-словесників навичок компаративного аналізу художнього твору / А. В. Градовський. Черкаси : [б. в.], 2011. 220 с.

Домінанти духовного світу українців : навчальний посібник. Суми : Університетська книга, 2010. 300 с.

Жила С. Бачити художній твір як культурний універсум . Теорія і методика навчання української літератури: актуальні проблеми. Збірник наукових праць / Наук. ред. і упоряд. Логвіненко Н. К. : Педагогічна думка, 2015. С. 38-50.

Жила С. О. Теорія і практика вивчення української літератури у взаємозв'язках із різними видами мистецтв у старших класах загальноосвітньої школи : [монографія] / С. О. Жила. Чернігів : РВК «Деснянська правда», 2004. 360 с.

Ісаєва О. О. Організація та розвиток читацької діяльності школярів при вивченні зарубіжної літератури / О. О. Ісаєва. К. : Ленвіт, 2000. 184 с.

Куцевол О. Методика викладання української літератури (креативноінноваційна стратегія) : навчальний посібник. Київ : Освіта України, 2009. 464с.

<https://lib.iitta.gov.ua/705923/1/%D0%9C%D0%9E%D0%9D%D0%9E%D0%A0%D0%90%D0%A4%D0%86%D0%AF.pdf>

Лісовський А. Етюди з методики викладання літератури : навчальний посібник. Київ: Ленвіт, 2013. 105 с.

Літературне краєзнавство: Посібник для студентів-філологів, учителів і учнів шкіл: Вид. 2, доп. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2011.

Наєнко М. К. Історія українського літературознавства і критики : [навчальний посібник] К. : ВЦ «Академія», 2010. 520 с.

Методика викладання літератури : термінологічний словник / за ред. А. Ситченка. Київ : Видавничий Дім «ІнЮре», 2008. 132 с. Наукові основи методики літератури : навчально-методичний посібник / за ред. Н. Волошиної. Київ : Ленвіт, 2002. 344 с.

Пасічник Є. Методика викладання української літератури в середніх навчальних закладах: навчальний посібник для студентів вищих закладів освіти. Київ : Ленвіт, 2000. 384 с.

Пометун О., Пироженко Л. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Київ : А.С.К., 2005. 154 с.

Пометун О. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання : [наук.-метод. посіб.] / О. І. Пометун, Л. В. Пироженко ; за ред. О. І. Пометун. К. : Вид-во А. С.К., 2004. 192 с.

Пультер С. О., Лісовський А. М. Методика викладання української літератури в середній школі. Житомир: Полісся, 2000. 163 с

Пультер С. О. До питання наукових досліджень з історії розвитку методики викладання української літератури в середній школі. <http://eprints.zu.edu.ua/10022/1/%D0%9F%D1%83%D0%BB%D1%8C%D1%82%D0%B5%D1%80.pdf>

Сафарян С. І. Проблеми формування читацької компетенції школярів у світлі сучасного змісту шкільної літературної освіти . Всесвіт. л-ра в серед. навч. закл. України. 2008. № 10. С. 4–6.

Семенов О.М. Методика викладання української літератури у вищих навчальних закладах. Програма . К., Глухів: РВВ ГДПУ, 2005. 58 с. (Рекомендовано Науково-методичним центром вищої освіти МОН України)

Семенов О. Педагогічна майстерність учителя-словесника в дослідницьких рефлексіях Ніли Волошиної [/ Українська література в загальноосвітній школі. - 2013. - № 9. - С. 2-4. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ulvzsh_2013_9_2

Семенов О. М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури : Суми : ВВП «Мрія-1» ТОВ, 2005. 404 с.

Семенов О.М., Вовк М.П., Дятленко Т.І, Громова Н.В. Фахова практика майбутнього вчителя-філолога: традиції та інновації: навч. посіб. Київ: Талком, 2021. 377 с.

Семенов О. Мовнокомунікативна особистість учителя й учня у художньопедагогічному дискурсі. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2017. 180 с.

Семенов О., Ячменик М.М. Мовно-методична підготовка майбутнього вчителя-словесника до використання засобів медіаосвіти: монографія. Суми : Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 211 с.

Ситченко А. Методика навчання української літератури в загальноосвітніх закладах : навчальний посібник для студентів-філологів. Київ: Ленвіт, 2011. 291 с

. Слижук О. Методика викладання української літератури: конспект лекцій. Запоріжжя : ЗНУ, 2018. 138 с.

Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі : підручник. Київ: ВЦ «Академія», 2012. 312 с.

Уліщенко В. В. Теорія і практика інтерсуб'єктного навчання української літератури в школі : К. : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. 398 с.

Філіпчук Г. Г. Націєтворчість освіти : Чернівці : Зелена Буковина, 2014. 400 с. Шуляр В. Сучасний урок української літератури : монографія . Миколаїв : Іліон, 2014. 553 с.

Яценко Т. Тенденції розвитку методики навчання української літератури в загальноосвітніх навчальних закладах (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) : монографія. Київ : Педагогічна думка, 2016. 360 с. <https://lib.iitta.gov.ua/705923/1/%D0%9C%D0%9E%D0%9D%D0%9E%D0%A0%D0%90%D0%A4%D0%86%D0%AF.pdf>

Наукові, науково-методичні праці доц. Громової Н.В., яка забезпечує навчальну педагогічну практику з української мови

1. Громова Н.В. Види мовного розбору в школі. Від звука до тексту: Аналіз мовних одиниць різних рівнів: навчальний посібник для студентів філологічних факультетів / [за ред. А.А.Силки]. Вид. 2-ге, випр. і допов. Суми: Університетська книга, 2012. С. 301-339. (Гриф МОН).

2. Семенов О.М., Вовк М.П., Дятленко Т., Громова Н. Фахова практика

майбутнього вчителя-філолога: навч. посіб. / Семенов О., Вовк М., Дятленко Т., Громова Н. Київ: Талком, 2021. 378 с.

3. Широков Володимир, Загнітко Анатолій, Надутенко Максим, Надутенко Маргарита, Семенов Олена, Громова Наталія, Пономаренко Наталя. Віртуальна лексикографічна лабораторія «Мультимедійний словник з інфомедійної грамотності» [Електронний ресурс]. Сум.ДПУ імені А.С. Макаренка; Український мовно-інформаційний фонд НАН України. 2022. доповнене.

4. Від зернинки до плодів: навчально-методичний посібник / [за ред. Н.В. Громової]. Суми: ФОП Цьома С.П., 2016. 152 с.

5. Averina, K., Hromova, N., Hornostaieva, O., Kravchenko, H., Volosatykh, O., & Shamaeva, K. (2021). Development of professional competence of teachers in the system of continuing education. *Laplace in Journal*, 7(3), p.591-597 <https://doi.org/10.24115/S2446-62202021731346p.591-597>

6. Ganna Korchagina, Olena Akimova, Alina Drokina, Nataliia Hromova, Hennadii Leshchenko (2024) Pedagogical conditions for the professional development of students of Higher Education through the disciplines of the General University Block/ *Revista Conrado*, 20(97), p. 254-260. <https://conrado.ucf.edu/cu/index.php/conrado/article/view/3653>

7. Громова Н.В. Сучасні цифрові технології у професійній підготовці учителя-словесника. *Філологія і філологічна освіта в епоху цифрової трансформації: європейські виміри, національний контекст, міжкультурна комунікація*. Рига : Izdevniecība "Baltija Publishing, 2024 (монографія)

<http://baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp>

8. Громова Н.В. Активні методи навчання на уроках української мови. *The latest foundations for the development of production, science and education – 2024 : collective monograph. – Nová Dubnica : NES Nová Dubnica s.r.o., 2024. – 115 p. (монографія)*

<https://dspace.bdpu.org.ua/handle/123456789/3267>

9. Громова Н.В. Медіаосвіта в системі професійної підготовки майбутнього вчителя-словесника. Тенденції розвитку філологічної освіти в епоху цифровізації: європейський та національний контексти. *Trends in the development of philological education in the era of digitalization: European and national contexts : Scientific monograph*. Riga, Latvia : "Baltija Publishing", 2023. 784 p. P.727-743. (монографія).

<https://doi.org/10.30525/978-9934-26-303-3-33>

10. Громова Н.В. Система роботи з формування риторичної компетентності майбутнього педагога. Формування культуромовної особистості фахівця в умовах неперервної освіти: монографія /О.Семенов, В.Герман, Н.Громова, І. Левенок, Н.Пономаренко // за заг.ред. О.Семенов. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2020. 247 с. С. 77-86 (монографія).

11. Громова Н. Формування цифрової компетентності студентів-філологів під час дистанційного навчання: застосування платформи *LMS MOODLE*. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. № 1-2 (135-136). С. 3-13.

12. Громова Н.В. Формування медіаграмотності майбутнього вчителя в умовах професійної філологічної підготовки («Методика навчання української мови» і «Культура української мови»). Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. № 7 (111) (у співавторстві з Герман В.В.). (Index Copernicus).

13. Громова Н.В. Формування медіакультури майбутнього вчителя-словесника в циклі професійної підготовки. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. С. № 6 (120). С.49-63.

14. Громова Н.В. Фахова практика – невід’ємний компонент педагогічної майстерності майбутнього вчителя-словесника. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2023. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2023. № 2.

15. Громова Н.В. Формування медіаграмотності майбутнього вчителя в умовах професійної філологічної підготовки («Методика навчання української мови» і «Культура української мови»). Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. № 7 (111).

16. Громова Н.В. Шляхи формування соціальної компетенції на уроках української мови в сучасному освітньому просторі. Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки : зб. наук. пр. Вип.2. Бердянськ : БДПУ, 2020. 420 с. С.201-207.

17. Громова Н.В. Формування медіакультури майбутнього вчителя-словесника в циклі професійної підготовки. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. С. № 6 (120). С.49-63.

18. Громова Н. В. Сучасні орієнтири формування мовнокультурологічної компетенції педагога. Педагогічні науки : теорія, історія, інноваційні технології : наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. – Суми : Вид-во Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. № 9. С.218-228.

19. Громова Н. Полемічна культура сучасного викладача й учителя української мови та літератури. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*: наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. № 4 (88). С. 17-27.

20. Громова Н.В. Використання інноваційних технологій у процесі викладання української мови у ЗВО // Інновації в освіті та педагогічна майстерність учителя-словесника: збірник матеріалів III Усеукраїнської науково-практичної конференції (м. Суми, 24-25 жовтня 2019 року) / за ред. О. М. Семенов. Суми : Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. С. 139-142.

21. Громова Н.В. Евристична освіта у творчій самореалізації старшокласників: зміст, структура, способи діяльності, результати. Пізнавально-творча і професійна самореалізація особистості в евристичній освіті [монографія] / [за редакцією проф. М.О. Лазарева, проф. О.Г. Козлової]. Суми: ФОП Цьома

С.П., 2019. С.115-133.

22. Громова Н.В. Елементи національно-патріотичного виховання як мотивація до підвищення культуромовної особистості фахівця / Н.В. Громова, О.А. Кулікова, М.М. Ячменик // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал. / головн. ред. А.А. Сбруєва. – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. № 7 (51) С. 16-23.

23. Громова Н.В. Медіаграмотність у структурі професійно-методичної компетентності вчителя-словесника // Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід: матеріали III Міжнародної науково-практичної конференції (14- 15 травня 2020 р).

24. Громова Н.В. Методичні аспекти розвитку зв'язного мовлення студентів під час написання творів-роздумів // Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти : збірник наукових праць / ДВНЗ «ДДПУ»; гол. ред. проф. С. О. Омельченко; відп. ред. проф. Л. Г. Гаврілова. – Слов'янськ : ДДПУ, 2020.

25. Громова Н.В. Мовнокультурологічна компетенція як складова професійної культури педагога // Професіоналізм педагога в умовах освітніх інновацій: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, м. Слов'янськ, 26-27 вересня 2019 року. Слов'янськ: Мінідрукарня «Папірус», 2019. С. 89-91.

26. Громова Н.В. Оволодіння педагогом і учнями основними механізмами евристичної навчальної діяльності // Професійно-творча самореалізація майбутнього вчителя в інноваційній освіті: [монографія] / [за ред. проф. М.О. Лазарева]. – Суми: Видавництво СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2013. – С. 209-225.

27. Громова Н.В. Педагогічна рефлексія як показник самореалізації майбутнього вчителя-словесника // Академічна культура дослідника в освітньому просторі: європейський та національний досвід: збірник матеріалів II Міжнародної науково-практичної конференції (м. Суми, 16-17 травня 2019 року) / за ред. О. М. Семеног. Суми : Видавництво СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. С. 172-177.

28. Громова Н.В. Система роботи над удосконаленням комунікативно-мовленнєвих якостей майбутнього педагога засобами риторики // Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти : збірник наукових праць / ДВНЗ «ДДПУ»; гол. ред. проф. С. О. Омельченко; відп. ред. проф. Л. Г. Гаврілова. – Слов'янськ: ДДПУ, 2018. №8. Ч.1.

29. Громова Н.В. Технологія сучасного заняття з лінгвістичних курсів // Лінгвістична підготовка майбутніх фахівців: ефективні технології навчання і моніторинг якості: монографія. Суми: СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2017. С. 58-112.

30. Громова Н.В. Формування медіакомпетентності майбутнього вчителя-словесника у курсі «Методика навчання української мови». Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології : наук.журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020.

31. Громова Н.В., Герман В.В. Творча самореалізація майбутнього вчителя-словесника під час педагогічної практики. *Nauka i edukacja w warunkach zmian cywilizacyjnych* / Pod red. M.Andrzejewskiego. Łódź: Nowa nauka, 2019. С. 20-22.

32. Культура української мови: Навчальний посібник для студентів гуманітарних (філологічних) факультетів / В.В. Герман, Н.В. Громова. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2014. 376 с. (Рекомендовано Вченою радою СумДПУ імені А.С. Макаренка).

33. Лінгвістична підготовка майбутніх фахівців: ефективні технології навчання: монографія / Олена Семенов, Вікторія Герман, Олександр Земка, Ольга Рудь, Наталія Громова, Наталя Пономаренко, Інна Левенок, Марина Ячменик. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2017. 351 с.

34. Пізнавально-творча самореалізація майбутнього вчителя в інноваційній освіті / Н.В. Громова // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. : наук. журнал. / головн. ред. А.А. Сбруєва. Суми : СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2016. № 10 (64). С. 13-24.

35. Роль і місце педагогічної практики в професійному становленні майбутнього вчителя-філолога // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. Науковий журнал. Суми: СумДПУ імені А.С. Макаренка, 2013. № 5 (31). С. 213-221.

36. Формування професійних мовленнєвих умінь у майбутніх учителів-словесників // Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова. Серія 16. "Творча особистість учителя: основи теорії і практики". Збірник наукових праць / ред. кол. Н.В. Гузій (відп. редактор). №22 (32) К.: НПУ ім. М.П. Драгоманова, 2013. С. 116-120.

Наукові, науково-методичні праці проф. Горболіс Л.М., яка забезпечує навчальну педагогічну практику з зарубіжної літератури

1. Горболіс Л. Мультикультуральний аспект осмислення поезії Агатангела Кримського. Художні феномени в історії світової літератури: перехід мови в письменство («Міжкультурний діалог»): тези доповідей V Міжнародної наукової конференції. Харків : ФОП Бровін О. В., 2019. С. 30

2. Горболіс Л. «Із секретів поетичної творчості» І. Франка як теоретико-методологічна основа інтермедіальних студій. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. Вип. 42. Т. 2. Одеса: МГУ, 2019. С. 124-126. *Index Copernicus* URL: http://www.vestnik-philology.mgu.od.ua/archive/v42/part_2/34.pdf

3. Горболіс Л. Сходознавча складова письменницького доробку Агатангела Кримського. XXIV Сходознавчі читання А. Кримського: матеріали міжнародної наукової конференції, присвяченої 30-річчю Інституту сходознавства імені А. Ю. Кримського НАН України, 21 грудня 2021 р. Київ : ВД «Гельветика», 2021. С. 319-321.

4. Горболіс Л. Специфіка відтворення образу художника в біографічних творах про Ван Гога. *Вчені записки Таврійського національного університету*

- імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика. Том 33 (72), № 1. 2022. Ч. 3. С. 89-94. URL: http://www.philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/1_2022/part_3/15.pdf
5. Горболіс Л. Теорія літератури і методологічний дискурс: навч. пос.: у 2 ч. Ч. 1. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. 249 с. URL: <http://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/11679>
6. Горболіс Л. Теорія літератури і методологічний дискурс: навч. пос.: у 2 ч. Ч. 2. Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. 200 с. URL: <http://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/11680>
<https://repository.sspu.edu.ua/items/4652f7ae-899c-450f-96f4-acc31efd82d2>
7. Горболіс Л. Інтермедіальна матриця роману Дена Брауна «Інферно». *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика.* Том 33 (72), № 4. 2022. Ч. 2. С. 186-190. URL: http://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2022/4_2022/part_2/31.pdf
8. Novykov, A., Hohol, N., Horbolis, L., Marieiev, D., & Kleimenova, T. (2023). The archetype of a woman warrior in the work of Svitlana Alexievich. *Amazonia Investiga.* 12(65), 84-95. <https://doi.org/10.34069/AI/2023.65.05.9> URL: <https://amazoniainvestiga.info/index.php/amazonia/article/view/2389>
9. Горболіс Л. Художня своєрідність циклу «Між дітьми природи» Агатангела Кримського. *Мови й літератури світу: зб. наук. праць.* 2023. Вип 2. Кривий Ріг: Криворізький державний педагогічний університет, 2023. С. 11-22. <https://journal.kdpu.edu.ua/wll/article/view/7699>
10. Горболіс Л. Антропологічний аспект вивчення повісті-притчі «Старий і море» Ернеста Гемінгвея у школі. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія.* 2023. № 3. С. 128-135. <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/philology/article/view/165/151>
11. Горболіс Л. Екокрітика: методологічна інтеграція, взаємодія, інтерпретація: монографія. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. 209 с. ISBN 978-966-698-339-1 <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/14655>
12. Горболіс Л. Роль медіа у формуванні читацької компетентності старшокласників. *Інфомедійна грамотність: виклики і стратегії розвитку в епоху цифровізації:* матеріали І Всеукраїнської науково-практичної конференції. Суми, 15 травня 2024 р. / за заг. ред. М.М. Ячменик. Суми: СумДПУ, 2024. С. 43-46. https://sspu.edu.ua/images/2024/docs/nauka/konf/zbirnik_konfmedia_8_3e71a.pdf
13. Горболіс Л. Погляди Бернарда Шоу і Якова Мамонтова на драматургію і театр. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія.* 2024. № 7. С. 72-76. <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/philology/article/view/444/416> DOI <https://doi.org/10.32782/philspu/2024.7.11>
14. Горболіс Л. «Нова драма» і театр у світовому літературно-критичному дискурсі кінця ХІХ – початку ХХ ст. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика.* 2025. Т. 36. (75). № 1. Т.2. С. 7-11. DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2025.1.2/02> https://philol.vernadskyjournals.in.ua/journals/2025/1_2025/part_2/4.pdf

15. Горболіс Л. М. Інтермедіальний аспект вивчення української і зарубіжної літератури у виші. *Proceeding of the scientific and pedagogical internship, February 24 – April 6, 2025*. Riga the Republic of Latvia. С. 8 – 12. <https://repository.sspu.edu.ua/handle/123456789/17816>

16. Горболіс Л. Кіномистецький контент в оптимізації навчання зарубіжної літератури в ЗЗСО: особливості застосування. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія*. 2025. № 12. С. 58-62. <https://journals.spu.sumy.ua/index.php/philology> DOI <https://doi.org/10.32782/philspu/2025.12.10>

Наукові, науково-методичні праці Н.І. Кириленко, яка забезпечує навчальну педагогічну практику з української літератури

1. Кириленко Н., Прокопенко М. Формування емоційно-етичної компетентності учнів середніх класів під час вивчення воєнної літератури. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2024, № 6 (140). С. 209-220. <https://pedscience.sspu.edu.ua/wpcontent/uploads/2025/01/%D0%BA%D0%B8%D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>

2. Герман В., Громова Н., Кириленко Н. Формування цифрової компетентності студентів-філологів під час дистанційного навчання: застосування платформи LMS MOODLE. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. № 1-2 (135-136). С. 3-13. <https://pedscience.sspu.edu.ua/wpcontent/uploads/2024/04/D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>

3. The Formation of Infomedia Literacy of Students in a Media Tournament. Yachmenyk, M, Kharchenko, I., Semenog, O., Kyrylenko N., Ostroha M., Bohoslavskyi, S., Semenikhina, O. 2023 46th ICT and Electronics Convention, MIPRO 2023 Proceedings, 2023, pp. 660-665 M. (WoS)

4. Kyrylenko, N., Havrylo, O., Romanyshyn, R., Mykhalchenko, N., & Koperlos, R. (2025). El impacto de las innovaciones pedagógicas en el desarrollo del entorno educativo en el contexto de los desafíos modernos. *Revista Conrado*, 21(104), e4489. Recuperado a partir de <https://conrado.ucf.edu.cu/index.php/conrado/article/view/4489> (WoS)

5. Chychuk, A., Zorochkina, T., Yachmenyk, M., Kyrylenko, N., Kumeda O., & Mougél, D. (2021). Innovative technologies for the implementation of educational activities in higher education institutions. *Laplagein Journal*, 7 (3A), p. 370-377. <https://doi.org/10.24115/S2446-6220202173A1416p.370-377> (WoS)